

ПОВІДОМЛЕННЯ

СУТУЛН В. В.

М. Й. ПАРПУРА - УКРАЇНСЬКИЙ МЕЦЕНАТ

У низці постатей конотопчан, які зробили значний внесок у розбудову нашого міста й особливо в розвиток медицини Конотопщини, стоїть Максим Йосипович Парпура (1763-1828 рр.) - уродженець м. Конотопа. Народився в сім'ї дворянина, значкового товариша Ніжинського полку Йосипа Парпури. Навчався в Києво-Могилянській академії. Однак вирішив стати медиком. Тому в 1783 році вступив до Петербурзької госпітальної школи, після закінчення якої працював лікарем у столиці. Потім став керівником друкарні Медичної колегії, почав займатися літературно-перекладацькою та видавничою справою. Переклав та видав низку підручників з медицини та інших книг з інших напрямів. За власні кошти в 1798 році підготував і видав "Енеїду" І. П. Котляревського, яка стала першою книгою, надрукованою сучасною українською мовою.

Подальша діяльність М. Парпури пов'язана з медичним факультетом Харківського університету. Будучи його професором, Максим Йосипович неодноразово надавав навчальному закладу фінансову допомогу.

Парпура зазнав тяжкої втрати - рано померли його син, дочка та дружина. Це, напевно, підштовхнуло вченого до благодійництва та меценатства. 1825 року він склав заповіт, згідно з яким спадщину повинні були отримати сестри та онуки. Крім того, значні, за тогочасними мірками, кошти дарувалися Конотопському повітовому училищу, Чернігівській гімназії та Харківському університету - по 16 тис. рублів. Передбачалось утримання восьми стипендіатів в училищі, чотирьох - у гімназії та двох (студентів-медиків) - в університеті. На влаштування в Конотопі богодільні виділив 30 тисяч карбованців сріблом - як доповнення до коштів, пожертвованих раніше його матір'ю, поміщицею Степанидою Базилевич. Після смерті Йосипа Парпури його вдова Степанида Павлівна вийшла заміж за городничого Базидевича. Відома в Конотопі під іменем "Парпуриха", бо нічим не відрізнялась від російської "Салтичихи". То, ймовірно, своїм благодійництвом і хотіла відмолити гріхи. Хоча О. Лазаревський в "Описі старої Малоросії" пише: "Парпуриха" дуже заможна жінка, не була скупюю, вона залишила на влаштування в Конотопі богодільні 10000 карбованців". Серед присутніх при оформленні заповіту був відомий учений М. І. Еллінський, керівник хірургічної клініки, декан медичного факультету, у подальшому - ректор Харківського університету. На ці гроші створено Базилевич-Парпуринський капітал. У 1873 році восени, хоча планувалося, 1 травня, була відкрита, за рахунок Базилевич-Парпуринського капіталу, лікарня на 40 ліжок, з яких 30 - для хворих, 10 - для богодільників. Цей будинок зберігається до наших днів - у ньому розташоване пологове відділення Конотопської ЦРЛ. Загалом річні витрати на утримання лікарні становили 6311

крб. 91? коп. Обслуговували богодільню лікар і фельдшер земської лікарні безкоштовно.

Упродовж довгих років ця славетна людина була забута, не було спогадів про славетний рід конотопських козаків Парпур. Хутір Парпурівка, родове гніздо нашого земляка, нині злився з с. Коханівка і складається з трьох хат. На старовинному кладовищі в с. Коханівка, на території колишньої сільської церкви, знаходиться плита з білого італійського мармуру з надписом: "Лікар Парпура" і вказано роки життя, як спомин, що нащадки Парпури теж були лікарями. У книгу "Білий колір - життєдайний" про розвиток медицини Конотопщини, яка була видана в 2001 році, М. Й. Парпурі присвячено розділ. Єдина будівля, яка залишилася в наш час, збудована на його кошти, - пологовий будинок по вул. Лазаревського, - на якому в 2003 р., з нагоди 130-ї річниці будівлі, було встановлено Пам'ятну дошку, присвячену М. Й. Парпурі.

МАТВИЄНКО А. А.

ПО СЕЙМУ ДО ЄВРОПИ

У 60-ті роки минулого століття в бібліотеці ім. В. І. Вернадського (у ті часи бібліотека АН УРСР) серед переліку літератури у каталозі знаходилося видання 1833 р. під назвою "Проект приведения реки Сейм в судоходное состояние", складений надвірним радником Михайлом Пузановим. Ця розвідка давала можливість ознайомитися з думкою громадськості початку ХІХ ст. на існуючу тоді гостру проблему - швидкого транспортування хліба з центральних губерній Росії до морських портів.

Автор проекту в пошуках зацікавлених осіб звернувся у вступному слові до дворян Курської губернії. Розвиток мануфактури та турбота про швидкий і зручний вивіз хліба з Курської губернії примушували власників цього збіжжя шукати дешевих та зручних шляхів сполучення для транспортування його до місця продажу, тобто до ярмарок у Росії чи за кордон, а отже, і до морських портів. Одним з найвигідніших шляхів сполучення вважалися річки, адже на той час залізниць ще не було. Ось так, мабуть, і народився "Проект приведения реки Сейм в судоходное состояние".

З'являються й перші потенційні спонсори. Зокрема, 5 серпня 1832 р. цар Микола І пише міністрові фінансів: "...Я определяю от себя пятьдесят тысяч рублей, и таковую же сумму от любезнейшей супруги моей (Александры Федоровны - авт.) и повелеваю вам сии сто тысяч рублей отпустить из сумм по вашему назначению; в случае же недостатка сих денег предоставит Дворянству (возможность - авт.) пополнить оный сбором, сколько нужно будет, из добровольного пожертвования, предположенного им на сей предмет еще в 1825 году...".

Для довідки зазначимо, що р. Сейм має протяжність 696 км, починається в Белгородській області РФ. Вона протікає територією Курської області Росії,